

Wstęp

Prezentowana książka jest owocem dwóch paneli, które zorganizowane zostały w ramach VI Kongresu Mediewistów Polskich, który odbył się w dniach 20–22 sierpnia 2018 r. we Wrocławiu. Pierwszy z nich: *W cieniu starego cesarstwa: bizantyńskie Bałkany od VII do końca XIV wieku* (sekcja 14, 21.09.2018 r.), zorganizowany został przez Aleksandra Paronia (Ośrodek Badań nad Kulturą Późnego Antyku i Wczesnego Średniowiecza IAE PAN, Wrocław) oraz Mirosława J. Leszkę i Kirila Marinowa (UŁ), drugi zaś: *Islam i jego założyciel w kulturze europejskiego Wschodu i Zachodu w średniowieczu* (sekcja 5, 20.09.2018) przez Zofię A. Brzozowską i Teresę Wolińską (UŁ). Większość z dwudziestu dwóch uczestników wzmiankowanych powyżej paneli zdecydowała się przygotować, na podstawie wygłoszonych wówczas referatów, teksty, które prezentujemy w niniejszym tomie.

Książka dzieli się na dwie podstawowe części. W pierwszej zawarte zostały teksty przygotowane przez uczestników panelu poświęconego bizantyńskim Bałkanom, w drugiej zaś te, napisane przez dyskutantów panelu, dotyczącego Mahometa i islamu.

Prezentowany tom otwiera tekst autorstwa Zofii A. Brzozowskiej, poświęcony wpływowi bizantyńskich autorów na świadomość historyczną Słowian Południowych i Wschodnich. Do tekstu dołączona została edycja i tłumaczenie na język polski fragmentów kroniki Jerzego Mnicha (opowieść *O heretyku Mahomecie* i skrót *Historii paulicjan* Piotra z Sycylii – w wersji, która znajduje

się w *Latopisie helleńskim i rzymskim* drugiej redakcji). W kolejnej partii książki Jarosław Dudek prześledził losy związku Zachodnich Bałkanów z cesarstwem bizantyńskim w VII–XIV w. Trzecie studium, autorstwa Piotra Kochanka, dotyczy winiet znajdujących się na mapie z Ripoll ze zwróceniem szczególnej uwagi na te z Płw. Bałkańskiego i Konstantynopola. W następnym tekście Mirosław J. Leszka kreśli wizerunek bułgarskiego cara Samuela w bizantyńskich tekstach z okresu X–XII w. Aleksander Paroń, w kolejnym teście, zajmuje się polityką Bizancjum wobec koczowników przybywających na bizantyńskie Bałkany w okresie XI–XII w. Zdzisław Pentek, w następnej partii książki rozważa kwestię wiarygodności informacji o cesarstwie bizantyńskim w VII w., znajdujących się w dziele Aḥmāda al-Balāḍuriego, arabskiego autora z IX w., zatytułowanym *Księga podbojów krajów* (*Kitāb futūḥ al-buldān*). Natomiast Cwetelin Stepanow analizuje w swoim tekście zarówno same pojęcia Wschodu i Zachodu w kontekście wczesnośredniowiecznych dziejów bułgarskich, jak i znaczenie tych obszarów geograficzno-cywilizacyjnych dla przemian bułgarskiego modelu kulturowego. Część pierwszą książki zamyka artykuł Szymona Wierzbńskiego dotyczący postawy bizantyńskich dowódców wobec szpiegów, dezertersów i zdrajców.

Część II otwiera artykuł Macieja Dawczyka poświęcony użyciu przez Riccoldo da Monte di Croce Pisma Świętego w polemice z islamem. W następnym tekście Mirosław J. Leszka rozważa sposób ukazania walk bizantyńsko-arabskich w X w. przez Konstantyna Manassesa, bizantyńskiego autora z XII w. Karolina Krzeszewska z kolei analizuje legendy folklorystyczne z cyklu historii o spotkaniu św. Eliasza z prorokiem Mahometem oraz pieśni epickie o walkach królewicza Marka z Turkami w kontekście ukazywania w nich zmagania chrześcijaństwa z islamem. Małgorzata Skowronek w następnym tekście zajmuje się antyheretyckimi i antyislamskimi passusami *Palei historycznej*. W kolejnym artykule Teresa Wolińska analizuje obraz Mahometa w opowieści o Sergiuszu Bahirze. Ostatni artykuł autorstwa Jana Witolda Żelaznego poświęcony jest opinii autorów chrześcijańskich (do Jana Damasceńskiego włącznie) o Mahomecie jako herezjarsze.

Mamy nadzieję, że już ten syntetyczny opis zawartości niniejszej książki zachęci czytelników do sięgnięcia po nią.

Redaktorzy tomu